

BACHELOROPPGAVE

Digital mobbing i dagens skole

Cyberbullying in today's school

Kandidatnummer: 207

GBPEL412

Bacheloroppgave, vitenskapsteori og forskningsmetode.

Institutt for pedagogikk, religion og samfunnsfag

Veileder: Dziuginta Baraldsnes

Innleveringsdato: 02.06.19

Antall ord: 9986

Jeg bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle

kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jf. *Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 10.*

Abstract

In this bachelor thesis, I have examined how teachers are working with preventing cyberbullying in today's school. The thesis is written based on a qualitative study by interviewing two teachers that highlight their knowledge, experiences and thoughts about preventing cyberbullying. First, I have started with presenting relevant theory concerning the theme by introducing definitions of various terms that are relevant, then presenting surveys on cyberbullying, and finally discussing different methods to use in and outside the school to prevent it from happening. I have later analyzed and interpreted the results from the interviews in proportion to theory.

My results show that teachers are using various preventive methods such as film and discussion in the classroom, conversations and building positive relations with the pupils at an individual level, and a good cooperation with the parents through communication and mutual respect. However, there have been disagreements about the importance of differentiated competence in cyberbullying, or whether it is possible to use the same competence the teachers already have in traditional bullying. Apart from this, it has proved to be a mutual understanding that prevention is nevertheless important to counteract and reduce cyberbullying and other types of bullying.

Forord

Bakgrunnen for denne oppgaven og temaet *digital mobbing*, ligger i at jeg stadig leser artikler i aviser eller på nyhetene om barn som har blitt rammet av fenomenet. Ord og handlinger som har blitt gjort mot barn, har påvirket meg som menneske og lærer. Det har dermed vært et tema som jeg har brent for i lengre tid, samt gjort meg motivert til å kunne lære om hvordan digital mobbing kan forebygges for å unngå slike alvorlige situasjoner. Jeg ser på utviklingen av bacheloroppgaven min som svært lærerikt og nyttig for meg som lærerstudent og når jeg selv skal ut i arbeid som grunnskolelærer.

Jeg vil takke veilederen min Dziuginta Baraldsnes, som med god hjelp og målrettet veiledning har klart å inspirere meg til å gi mitt beste i denne oppgaven. Videre vil jeg takke informantene som har stilt opp på strak arm og gitt meg gode og interessante besvarelser som har vært til stor hjelp i oppgaven min. Avslutningsvis vil jeg også takke gode venner og familie som alltid har vært der gjennom prosessen gjennom motiverende og oppmuntrende ord.

Innholdsfortegnelse

Abstract	2
Forord	3
1.0 Innledning	6
1.1 Introduksjon med begrunnelse av tema og begrensing	6
1.2 Formål og problemstilling	7
2.0 Teori	8
2.1 Mobbing	8
2.1.1 Definisjon	8
2.1.2 De som blir mobbet	8
2.1.3 De som mobber	8
2.2 Digital mobbing	9
2.2.1. Definisjon	9
2.2.2 Forskjeller mellom tradisjonell mobbing og digital mobbing	9
2.2.3 Undersøkelser om digital mobbing	10
2.3 Lovverk	11
2.3.1 Opplæringsloven	11
2.4 Forebygging av digital mobbing	12
2.4.1 Kompetanse hos lærerne	12
2.4.2 Forebyggende tiltak i klasserommet	13
Klasseledelse	13
Nettvett.....	14
2.4.3 Skole-hjem samarbeid	14
3.0 Metode	16
3.1 Vitenskapsteori	16
3.2 Samfunnsvitenskapelige metoder	16
3.3. Valg av metode – Kvalitativt forskningsintervju	17
3.4 Utvalg av informanter	17
3.5 Gjennomførelse av intervju	18
3.6 Transkribering og analyse	18
3.7 Etske aspekter ved kvalitativ metode	19
3.7.1 Moralsk intervju	19
3.7.2 Reliabilitet og validitet	19
4.0 Presentasjon av funn	21
4.1 Hva er digital mobbing?	21
4.2 Forskjellene mellom ulike typer mobbing	21
4.3 Forebygging av digital mobbing	22
4.3.1 Kompetanse i digital mobbing	22

4.3.2 Forebyggende tiltak på et klassenivå, - og individnivå	22
4.3.3 Forebygging i samarbeid med foreldre	24
5.0 Drøfting	25
5.1 Hva er digital mobbing?	25
5.2 Forskjeller mellom ulike typer mobbing	25
5.3 Forebygging av digital mobbing	26
5.3.1 Kompetanse i digital mobbing.....	26
5.3.2 Forebyggende tiltak på et klassenivå, - og individnivå	27
5.3.4 Forebygging i samarbeid med foreldre	28
6.0 Konklusjon.....	29
Litteraturliste:	31

1.0 Innledning

1.1 Introduksjon med begrunnelse av tema og begrensning

«Du er stygg og fortjener ikke å leve», «Du er kåret til skolens styggeste», «ingen vil savne deg» (Hjelp til hjelp, 2017, 1:10).

Sosiale medier spiller stadig en større rolle i barn og ungdommers liv. Det viser Medietilsynet sin undersøkelse fra 2018, hvor resultatene viser at ni av ti barn i alderen 9-18 år befinner seg på ulike digitale medier som Snapchat, Instagram, YouTube, i tillegg til ulike forum som Jodel. Dette blir for enkelte en plass hvor man kan kommunisere og møte nye mennesker, og hvor man får mulighet til følge med på hva som foregår i resten av verden. Til tross for positive sider ved barns deltakelse i den digitale verden, kan det likevel åpne opp for å skape negative og alvorlige situasjoner som for eksempel mobbing på nett. Jeg ser stadig på nyhetene, i aviser, og ulike undersøkelser på nettet som tar opp fenomenet digital mobbing og dens utbredelse i dagens skole. I undersøkelsen til Medietilsynet (2018) kommer det for eksempel frem at 8 prosent av den gitte aldersgruppen har opplevd digital mobbing enten ukentlig eller månedlig som er en økning på 1 prosent fra tidligere undersøkelse (Medietilsynet, 2016). Ikke nok med at nettmobbing i seg selv er bekymringsfullt, viser forskning at konsekvensene kan i flere tilfeller føre til problemer med angst og da i en større og mer alvorlig grad enn ved tradisjonell mobbing (Læringsmiljøsentret, 2015). Jeg ser på dette som et svært viktig tema å belyse hvor det kunne være interessant å undersøke hvordan lærere arbeider med fenomenet digital mobbing i grunnskolen. Det ble først vurdert å forske på både hvordan lærere arbeider med å forebygge digital mobbing samt hvordan det håndteres, men på grunn av oppgavens omfang så jeg meg nødt til å kun fokusere på en av dem. Etter mye refleksjon falt valget på forebygging da lærere spiller en viktig rolle i arbeidet hvor de kan gjøre ulike tiltak både i skolen, i klasserommet og i samarbeid med foreldre. I tillegg ville jeg ta i bruk kvalitativt intervju av lærere hvor det ville være interessant å stille spørsmål om det forebyggende arbeidet da det er et felt som lærere uansett vil ha et forhold til, mens håndtering derimot er noe de kan ha kunnskap om, men som de ikke nødvendigvis har opplevd i praksis.

1.2 Formål og problemstilling

Formålet med besvarelsen er å fokusere på den digitale mobbingen som foregår hos elever og undersøke hvordan lærere arbeider med å forebygge dette, slikt at elevene får en trygg og stabil hverdag.

Problemstillingene jeg har valg er dermed følgende:

På hvilke måter kan lærere være med på å forebygge digital mobbing?

I denne oppgaven vil jeg gjøre rede for teori knyttet til ulike typer mobbing, relevant lovverk, undersøkelser, samt teori om det forebyggende arbeidet hos lærere. Videre vil jeg presentere hvilken metode som har blitt tatt i bruk til innsamling av data og selve prosessen. Deretter vil jeg presentere resultat og tolkning av empiri i forhold til teori, basert på fem hovedkategorier som tar for seg hva lærere ligger i begrepet digital mobbing, forskjeller mellom ulike typer mobbing, om det å ha ulik kompetanse til ulike typer mobbing, forebyggende arbeid i klasserommet, og forebygging i samarbeid med foreldre. Avslutningsvis vil jeg komme med en konklusjon som skal besvare oppgavens problemstilling.

2.0 Teori

2.1 Mobbing

2.1.1 Definisjon

Det finnes ikke én bestemt definisjon på begrepet mobbing, likevel går Olweus sin betegnelse igjen i samtlige verk. Han forklarer det som at «En person er mobbet eller plaget når han eller hun, gjentatte ganger og over en viss tid, blir utsatt for negative handlinger fra en eller flere andre personer» (Olweus, 1992, s. 17). Negative handlinger blir i denne sammenheng beskrevet som når man bevisst prøver å skade eller såre en annen person. Slike handlinger kan komme i form av verbale uttalelser direkte eller bak ryggen til offeret, negative gester og mimikk eller ved fysisk kontakt.

2.1.2 De som blir mobbet

O' Moore (referert i Samnøen, 2014, s.38) forklarer at den som mobber velger ut den som skal utsettes for mobbing på grunnlag av flere sider ved personen. Hun beskriver videre at det kan være språket som er en tellende avgjørelse hvor de for eksempel snakker med en annen aksent, religion, om de har læringsevner eller for eksempel ytre avvik i form av utseende. På den andre siden viser forskning og analyser av Olweus (1992, s.35) at utseende har liten til ingen betydning. Han mener derimot at de som blir utsatt for mobbing er heller ofte de som er engstelige og usikre i væremåten, i tillegg til å være passiv når det kommer til å ta igjen om de blir angrepet. Uansett årsak til mobbing kan den som blir mobbet påvirkes av situasjonen i en såpass stor grad at det kan gi langvarige konsekvenser. Det kan for eksempel føre til at barn vil slite med angst og depresjon, de kan utvikle negativ selvoppfatning, kan bli belastet med ansenhet og i enkelte tilfeller kan det føre til selvmordstanker (Samnøen, 2014, s.40)

2.1.3 De som mobber

Ingen barn som mobber gjør det for de samme årsakene, men man kan likevel kjenne igjen visse karakteristika blant dem. De kan for eksempel ofte være impulsive med en trang til å kontrollere for å skape makt overfor andre. Den som mobber beskrives også som å se på aggressivitet med en positiv innstilling hvor de bruker det mot dem rundt seg. I tillegg har de som mobber en tendens til å ha lite empati og følsomhet for dem de utsetter for mobbing (Samnøen, 2014, s.39). I likhet med de som blir utsatt for mobbing kan også de som mobber oppleve negative og alvorlige konsekvenser av handlingen. Det blir forklart at det kan føre til både fysiske og psykiske konsekvenser når det kommer til helsen, negativt selvbilde, dårlige sosiale ferdigheter og at de kan oppleve avisninger fra jevnaldrende (Stopbullying, 2018). At mobbing kan påvirke

både den som blir utsatt for mobbing og den som mobber viser at det er et betydelig problem som skaper konsekvenser for alle involverte parter.

2.2 Digital mobbing

2.2.1. Definisjon

Digital mobbing eller nettmobbing har i likhet med begrepet mobbing, foreløpig ikke en bestemt definisjon. Begrepet kan bli beskrevet som «An aggressive, intentional act carried out by a group or individual, using electronic forms of contact, repeatedly and over time against a victim who cannot easily defend him or herself» (Smith et.al, 2008, s.376). Fra dette perspektivet blir digital mobbing sett på som en bevisst handling for å såre et annet menneske ved bruk av teknologiske hjelpemidler. En tilsvarende definisjon på digital mobbing er ifølge Samnøen (2014, s.53) uansett handling eller oppførsel iverksatt av én eller flere gjennom digitale medier, som gjentakende ytrer hatefulle eller fiendtlige meldinger til hensikt for å plage eventuelt skade den andre parten. Mobbingen kan videre klassifiseres på to ulike måter, hvor det enten foregår gjennom ulike medier som tekstmeldinger, Instagram og Snapchat eller i tråd med mobberens oppførsel hvor eksempler som krangling, avsløring av privat informasjon, spredning av rykter samt trakassering kan være sentralt.

2.2.2 Forskjeller mellom tradisjonell mobbing og digital mobbing

Fenomenet mobbing er noe de fleste har en anelse om hva er, hvor det i skolesammenheng ofte kan assosieres med skoleplassen der én eller flere blir skadet av elever, eventuelt utestengt fra aktiviteter. Derimot vil ikke alle ha de samme forestillingene når det kommer til den digitale mobbingen, og det kan dermed være hensiktsmessig å belyse forskjeller samt likheter mellom de ulike typene for mobbing (Staksrud, 2013, s.44). Både definisjonen for tradisjonell mobbing og digital mobbing forklarer at det må ligge en intensjon om å såre den andre parten, at det er repeterende, i tillegg til at det må ligge en umaktbalanse. Både Samnøen (2014, s.44) og Staksrud (2013, s.48) er enige at sistnevnte punkt derimot kan opptre forskjellig da den ved tradisjonell mobbing oppstår med at den andre parten er fysisk tilstede, mens i den digitale verden kan mobberen skape umaktbalanse ved å spre bilder og tekster over nett, samt være anonym ved skjule sin identitet. Anonymitet kan forekomme ved at man for eksempel stiller inn telefonnummer som hemmelig, lager falske profiler, eventuelt at man tar over en annen identitets profil. Å kunne være skjult på denne måten gjør det dermed enklere for den som mobber å komme med krenkende og hatefulle kommentarer eller bilder da man sitter bak en skjerm viten om at mobbeofferet ikke vet hvem du er. Et annet punkt som skaper forskjeller

mellom de to ulike formene for mobbing, er at ved den tradisjonelle har mobberen som regel bare offeret tilgjengelig i skoletiden, mens man i den digitale verden aldri slipper unna (Staksrud, 2013, s.45). Mobbingen kan derfor oppstå når som helst på tiden av døgnet, uansett dag gjennom ulike ressurser. Et tredje punkt er antall tilskuere rundt mobbesituasjonen. Både i den tradisjonelle og digitale mobbingen kan tilskuere regnes som den som mobber, den som blir utsatt for mobbing, samt medelever og lærere. Likevel kan den digitale mobbingen skille seg ut ved at det i noen tilfeller også kan publiseres for hele offentligheten gjennom for eksempel Facebook, blogg, eller YouTube hvor hvem som helst kan få med seg hendelsen. Staksrud (2013, s.52) forklarer at når mobbesituasjonen er åpen for alle å følge med på, kan følgende konsekvens bli at konflikten blir mer sosialt synlig og større fordi flere blir engasjert samt at det skaper mulighet for å selv delta. At mobbingen kan være mer sosialt synlig når den foregår digitalt, kan likevel medføre til at den blir mindre synlig for voksne som lærere og foreldre. Årsaken ligger i at voksne bruker mindre tid på de ulike forumene, eventuelt for andre grunner enn de unge, i tillegg til at de kan ha begrenset tilgang til barnas mediehverdag (Staksrud, 2013, s.52).

2.2.3 Undersøkelser om digital mobbing

Det finnes ulike undersøkelser som tar opp temaet digital mobbing og dens utbredelse blant unge. Ved å se på EU Kids Online (Görzig, 2011, s.2) sin undersøkelse av barn i alderen 9-16 år fra 25 land, inkludert Norge, viser det seg at 6 prosent har opplevd å bli mobbet på nett. Ifølge undersøkelsen vil det si å bli behandlet på en dårlig, skadelig eller sårende måte gjennom digitale media, som kan være alt fra et enkelttilfelle til langvarige tilfeller. Ved siden av å se på resultatene om digital mobbing i fellesskap med Europa, kan man også se på undersøkelser som spesifikt tar for seg digital mobbing i Norge. Medietilsynet sin undersøkelse viser for eksempel at 14 prosent av barn i alderen 9-18 forteller at de selv har vært slem eller mobbet noen digitalt, og at 28 prosent har selv blitt mobbet eller blitt kalt stygge ting digitalt (Medietilsynet, 2018). Av de 28 prosentene er det 8 prosent som har opplevd mobbing digitalt enten ukentlig eller månedlig, hvor det i 2016 lå på 7 prosent (Medietilsynet, 2016).

Elevundersøkelsen (Wendelborg, 2019) ser også på andelen av unge som blir mobbet digitalt, hvor det ble spurt elever fra 5.trinn og frem til 3. året på videregående. Resultatet viser at 1,9 prosent svarte at de ble mobbet digitalt, hvor det i 2017 lå på 2 prosent. Resultatet viser en stor forskjell fra Medietilsynet (2018) sine resultater hvor det lå på 8 prosent. De ulike resultatene kan både bli sett i betraktning av de tar for seg to forskjellige definisjoner av mobbing og har derfor ulike kriterier. Elevundersøkelsen definerer for eksempel at en elev blir mobbet om han

eller hun er utsatt for det to til tre ganger i måneden eller mer (Wendelborg, 2019). Medietilsynet sin undersøkelse har derimot spurt elever om de blir mobbet eller blitt kalt styggeting ukentlig eller månedlig basis, som vil si alt fra én gang til mer. Ettersom undersøkelsene har ulike vilkår blir resultatene fra de to undersøkelsene forskjellig og kan dermed ikke sammenlignes direkte mot hverandre. Likevel kan man se på undersøkelsene separat og om det har skjedd en stigning eller nedgang i prosentandelen av barn som har blitt mobbet på nett. Med en nedgang på 0,1 prosent i Elevundersøkelsen og en økning hos Medietilsynet på et relativt lavt tall som 1,0 prosent, viser likevel resultatene at det fortsatt er et problem i dagens skole og at det må kontinuerlig arbeides med for at tallene skal gå ned.

2.3 Lovverk

2.3.1 Opplæringsloven

Det finnes flere relevante regler og lover som man må forholde seg til når det kommer til den digitale arenaen. I skolesammenheng er det derimot opplæringsloven som er svært aktuell som både lærere og elever bør ta i bruk bevisst. I 2017 ble det gjort endringer i opplæringsloven § 9A som omhandler hvordan skolemiljøet til eleven i grunnskolen og den videregående skole skal være (Riiser, 2017). Årsaken til endringene er for å skape et bedre og mer effektivt regelverk når det kommer til mobbing samt bedre utføring av reglene i praksis. Elevene har for eksempel etter § 9 A-2 (1998) rett til et trygt og stabilt skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring. Videre har opplæringsloven fått en viktig endring hvor det har blitt innført krav til nulltoleranse mot mobbing, vold, trakassering og diskriminering (§ 9 A-3, 1998). Med ny lov om nulltoleranse har skolens aktivitetsplikt blitt skjerpet. Det vil si at alle som arbeider på skolen skal varsle og gripe inn umiddelbart når de har en mistanke eller vet om at noen ikke føler seg trygg på skolen. Videre skal skolen undersøke saken med de involverte hvor det deretter lages en aktivitetsplan med tiltak som skal sikre at det trygge og gode skolemiljøet blir bevart (§ 9 A-4, 1998). Hvis det viser seg at skolen ikke behandler saken på riktige grunnlag, kan man klage og henvende seg til Fylkesmannen som videre skal avgjøre om aktivitetsplikten er oppfylt. Fylkesmannen vil derimot ikke behandle saken om den ikke først er tatt opp med rektor i forkant samt om det har gått under en uke siden det ble tatt opp (§ 9 A-6, 1998).

2.4 Forebygging av digital mobbing

2.4.1 Kompetanse hos lærerne

For at lærere skal kunne forebygge mobbing i skolen er det nødvendig at de har nok kompetanse innenfor feltet (Jahnsen, 2015). Flack (referert i Olsen, 2012) mener at i dagens skole med nye former for mobbing, trengs det differensiert kompetanse innenfor de ulike feltene. Dette mener hun fordi de ulike formene for mobbing som for eksempel tradisjonell og digital mobbing opptrer forskjellig og at det ikke i alle tilfeller er mulig å forebygge samt håndtere på lik måte. I artikkelen forklarer Flack videre at ved den tradisjonelle mobbingen er det nødvendig å kontinuerlig følge med på hva som skjer av kommunikasjon og samspill blant elever, men ved digital mobbing trengs det i tillegg spesielle tiltak og metoder knyttet til den digitale arenaen. Kompetanse blant lærerne i digital mobbing kan for eksempel forekomme gjennom bruk av ulike antimobbe-programmer som har som mål å gi skolen og dens ansatte god nok opplæring i hvordan å forebygge og håndtere mobbing gjennom kunnskap, økt bevissthet og arbeidsmetoder. Det finnes flere tiltak som skoler kan velge mellom og benytte seg av. «Olweus-programmet» er for eksempel et antimobbeprogram, som tar for seg tiltak både på skolenivå med bruk av spørreundersøkelser, på et gruppenivå gjennom felles regler mot mobbing samt møter med elever og foresatte, og til slutt på et individnivå ved å ha jevnlig samtaler med som blir mobbet og de som mobber (Uni Research helse, u.d, s.8). Vitenskapelige studier fra 1980-2000-tallet viser at programmet har vært med på å få ned tallene med 30-50 prosent når det kommer til elever som har blitt utsatt for mobbing (Uni Research helse, u.d, s.2). Et annet tiltak som skoler kan ta i bruk er Læringsmiljøsenderet sitt program «Zero», som har samme mål som Olweusprogrammet: Å skape trygge og gode skolerammer for elevene med å redusere mobbing og hjelpe dem som blir mobbet. Programmet skal derimot erstattes med et nytt tiltak kalt «Bry deg» (Læringsmiljøsenderet, 2019) ved årsskifte, men med tanke på at det ikke finnes noe forskning på tiltaket enda, velger jeg i denne oppgaven å belyse Zero som fortsatt er bruk og mye omtalt i Norge. Zero nevner tre prinsipper som grunnleggende i deres program hvor det først og fremst bygges på opplæringsloven sin nulltoleranse for mobbing som ansatte i skolen skal markere tydelig. Det andre prinsippet går ut på å ha autoritative voksne som vet hvordan å ha både kontroll og vise trygghet og støtte til elevene. Det tredje og siste prinsippet er at programmet Zero skal være fullstendig integrert i skolens system gjennom kontinuitet (Eng & Martinussen, 2010). Til tross for at de to programmene har samme formål, utføres det på ulike måter hvor det i Olweus-programmet er manualbasert, mens Zero tar i bruk eksisterende systemer i de ulike skolene basert på prinsippene nevnt ovenfor som veiledende.

The European Cooperation in science and Technology (COST) tar også opp viktigheten av å ha kompetanse i forebygging samt håndtering av digital mobbing. Arbeidsgruppen nevner tiltak på fire nivåer, hvor det må jobbes på et samfunns-, skole-, klasse – og individnivå. Årsaken er fordi det krever å arbeide systematisk og kontinuerlig med fenomenet digital mobbing på alle områder hvor både foresatte, lærere og elever bær være involvert. Når det gjelder å øke kompetansen på et lærernivå, mener COST (Almeida et.al, 2014, s.17) at det for eksempel kan skje gjennom å arbeide med reaksjonsevnene sine. Hvis læreren for eksempel oppdager at en elev utfører negative handlinger rettet mot en annen elev digitalt, kan lærerens reaksjon på hendelsen påvirke utløpet, i tillegg til å virke forebyggende mot lignende situasjoner i fremtiden da det blir satt et standpunkt for uakseptabel atferd på nett. Gjennom en studie av læreres forhold til digital mobbing, viser derimot forskning at lærere har en tendens til å bli usikker på seg selv og deres reaksjonsevne når det kommer til den digitale mobbingen enn ved den tradisjonelle (Li, 2008). Hvis usikkerheten blant lærerne blir for stor, oppstår muligheten for nettmobbing. COST (Almeida et.al, 2014, s.15) mener at løsningen ligger i at lærerne må i fellesskap ha tydelige og klare retningslinjer for hvordan man skal forebygge og håndtere, som kan gi lærerne selvtillit og tro på at de kan hjelpe elevene fordi de har kompetansen til det.

2.4.2 Forebyggende tiltak i klasserommet

Klasseledelse

God klasseledelse innebærer at læreren kontinuerlig følger med på den sosiale interaksjonen mellom elevene samt skaper gode relasjoner mellom elev-lærer (Vaaland, 2015). For å kunne skape slike gode relasjoner til elevene, blir det forklart at det oppstår ved å være tett innpå hver og en av elevene hvor man genuint viser interesse for dem og deres hverdag (Roland, 2017). Likevel vil man som lærer møte på elever med krevende atferd hvor man blir usikker på hvordan å oppføre seg samt forholde seg til eleven, med den konsekvens av at man ikke klarer å skape et godt bånd til dem det gjelder. Klarer man derimot å skape positive relasjoner med elevene, kan det gi læreren mulighet til å oppdage, og ta tak i konflikter som oppstår digitalt fordi man står i en posisjon hvor elevene vil føle støtte, varme og at de blir sett, som gjør det enklere for dem å strekke ut (Almeida et.al, 2014, s.15). Hughes og Chen (referert i Havik, 2016) tar også opp viktigheten bak lærerens arbeid med et godt klassemiljø gjennom trygge positive relasjoner, og at det videre kan medføre til at elevene ser på læreren som en rollemodell. Læreren kan for eksempel være en rollemodell for sosiale ferdigheter når det kommer til oppførsel og behandling av andre, slik som medelevene sine. Snakker eksempelvis læreren til en elev på en

ydmåk og respekterende både i klasserommet og over internettet på ulike klasseforum, kan det smitte over på elevers atferd da det skaper forventinger for riktig oppførsel.

Nettvett

Et av tiltakene som læreren kan gjøre i klasserommet er å snakke med elevene om nettvett. Redd barna (u.d) forklarer begrepet nettvett som å være bevisst på hvordan man bruker internett slik at man unngår negative og alvorlige situasjoner. Er elevene klar over hvordan de skal forholde seg og oppføre seg på den digitale arenaen, kan det bidra til mindre mobbing samt en sjanse for at de griper inn om de oppdager at noen blir digitalt mobbet (Samnøen,2014, s.81). Dette kan for eksempel gjøres ved å vise ulike filmer i klasserommet som viser alvoret bak dårlige valg på nett, slik som å mobbe noen digitalt. Film beskrives som en effektiv metode mot å forebygge mobbing da hele klassen får en felles opplevelse og et likt utgangspunkt for å diskutere temaet (Læringsmiljøsenderet, 2017). Fordi film kan røre ved følelser, åpner også metoden opp for å endre holdninger hos elevene når det kommer til digital mobbing. Videre kan læreren lage ulike problemstillinger tilknyttet filmene. Spørsmålene kan handle om hvorfor de tror slikt skjer, hva kunne blitt gjort annerledes og hva man selv kan gjøre for å forhindre slike situasjoner i praksis. Til slutt kan klassen i fellesskap lage relevante regler som skal være gjeldende for alle når det kommer til mobbing. Til tross for farlige situasjoner som kan oppstå på nett og viktigheten av å bevisstgjøre elevene på dette, mener Jørgensen (referert i Munthe, 2017) at det også må skapes rom for positive samtaler om den digitale arenaen. Hun poengterer dette med at det kan føre til at det blir mer naturlig for barna å komme til de voksne når det oppstår noe vanskelig fordi de anerkjenner barnas skjermbruk med en positiv holdning som igjen kan skape tillit. Dette kan for eksempel gjøres ved å ha gode samtaler med elevene om hvilke forhold de har til nett og sosiale medier.

2.4.3 Skole-hjem samarbeid

Den digitale mobbingen tar som tidligere nevnt ikke bare sted på skolen, men følger vedkommende hele dagen. Det vil si hvor enn det er mulighet for å være pålogget internettet, slik som på vei hjem fra skolen, i selve hjemmet eller for eksempel på trening. Derfor er det ikke nok at skolen og læreren arbeider med å forebygge digital mobbing, det må også gjøres på hjemmebane. Samnøy (2015, s.12) forklarer at samarbeidet med hjemmet er en av de viktigste forutsetningene for at lærere skal kunne hjelpe elevene på best mulig måte, da foreldre har en annen relasjon til barna som igjen kan hjelpe lærerne til å forstå dem bedre, spesielt de elevene som har det vanskelig. Viktigheten av samarbeidet finner man også i forskrift i Opplæringslova

(2006, § 20-1) hvor det står følgende: «Foreldresamarbeid skal ha eleven i fokus og bidra til eleven sin faglige og sosiale utvikling». Samarbeidet er dermed et krav nedført i loven og viser hva som forventes av den offentlige skolen. Det krever derimot at partene ser på hverandre med respekt og har tillitt til hverandre, hvor samarbeidet vil oppleves som viktig og at partene blir hørt. En mulighet for å skape et godt samarbeid er gjennom foreldresamtaler hvor det åpner opp for at foreldre og lærere kan samles og snakke om relevante temaer, i tillegg til at det blir en arena hvor foreldre kan medvirke i ulike beslutninger (Samnøy, 2015, s.70). Ved å skape rom for medvirkning og gode dialoger, kan det bidra til å kunne legge opp gode strategier samt økt bevissthet rundt det forebyggende arbeidet mot digital mobbing. Samtalene kan for eksempel handle om ha de samme verdiene og normene til bruk av internett og sosiale medier. For noen foreldre kan barns bruk av digitale arenaer være et ukjent fenomen da de ikke har det samme forholdet til det som dem. Men med et samfunn som stadig blir mer digitalisert, er dette noe både lærere og foreldre blir nødt til å tilpasse seg etter og sette seg inn i. Nordahl (2007, s.112) forklarer at det er fullt mulig da voksne er læredyktige, tilpasningsdyktige samt villig til å omstille seg for å skape en god oppvekst for barna. Problemstillinger som lærere og foreldre kan felles stilling til, er for eksempel spørsmål knyttet til hvor stor tilgang barn skal ha på internettet, aldersgrense på ulike apper, og oppførsel på digitale arenaer. Konsekvensen av at lærere og foreldre har relativt like verdier og normer, i dette tilfellet med ved det digitale, er at det skaper stabilitet og trygghet hos barna hvor de voksne står samlet (Nordahl, 2007, s.113).

3.0 Metode

3.1 Vitenskapsteori

Vitenskapsteori er grunnlaget for absolutt alle standpunkt som tas og blir derfor sett på noe av det viktigste man gjør (Thurén, 2015, s.12). Mennesker stiller seg stadig spørsmål om verden rundt seg og hva vi kan stole på eller ei når det kommer til kunnskapen vi har om den. For å kunne gjennomføre meningsfull forskning på en vitenskapelig måte, må man ta stilling til to utsagn. Det første utsagnet handler om at all vitenskap søker etter sannheten som vil si at det alltid undersøkes om hvordan ting forholder seg til virkeligheten. Det andre utsagnet er at vitenskapen gjør fremskritt hvor det endres på tidligere oppfatninger samt legges til nye fakta når noe oppdages (Thurén, 2015, s.13). Innenfor vitenskapsteori og deres utsagn finner man to hovedretninger: Positivismen og hermeneutikken. Mens positivismen dreier seg om å finne og forstå kunnskap gjennom det man kan iakttå med egne sanser samt vår logiske sans, dreier hermeneutikk seg derimot om kunnskapen vi får gjennom fortolkning ved bruk av innlevelse eller empati (Thurén, 2015, s.104). Fortolkningen kan være av menneskers og deres personlighet og handlinger, samt resultatet av holdningene uttrykt i skrift, gjenstander og bygninger. I denne oppgaven vil jeg ta i bruk hermeneutikk hvor jeg vil prøve å forstå lærere og deres handlinger til det forebyggende arbeidet i digital mobbing. Å ta i bruk hermeneutikk må likevel ses på som en usikker virksomhet da den sjelden er intersubjektiv testbar, hvor tolkningene mine kan påvirkes av egne erfaringer, kontekst og forståelse (Thurén, 2015, s.113).

3.2 Samfunnsvitenskapelige metoder

«Skal man forske på det som skjer i skolen, må man anvende samfunnsvitenskapelige metoder» (Christoffersen & Johannessen, 2012, s.16). Metodene undersøker hvordan en kan finne informasjon om de sosiale aspektene som man finner i virkeligheten, samt hvordan man skal ta i bruk og tolke informasjonen man oppdager. Når man videre skal velge metode, står man overfor to valg: Kvantitativ eller kvalitativ metode. Ved bruk av kvantitativ metode tar man for seg et antall enheter som er målbare, med bruk av for eksempel spørreskjema (Grenness, 2012, s.136). Det skaper og gir mulighet til å finne informasjon av et større og bredere utvalg. Den kvantitative metoden er derimot lite fleksibel da alle som er med i forskningen får nøyaktig samme spørsmål og svaralternativer, men som igjen kan gjøre det enklere å sammenligne besvarelsene med hverandre (Christoffersen & Johannessen, 2012, s.17). Den kvalitative metoden består derimot av å innsamle og analysere for eksempel tekst, samtaler eller drive

observasjon. Metoden blir brukt for å undersøke meninger, erfaringer og andre sosiale fenomener slik det oppleves for de involverte, samt hvordan de kan forstås av andre (De nasjonale forskningsetiske komiteene, 2010). I forhold til kvantitative metoder, er den kvalitative mer fleksibel på den måten at informantene kan svare åpent og utdypende med egne ord.

3.3. Valg av metode – Kvalitativt forskningsintervju

Med tanke på at oppgavens tema er digital mobbing og dermed virkelighetsnært, følte det naturlig å kunne intervju informantene ansikt til ansikt. Det gir informantene mulighet til å sette ord på egne tanker rundt håndtering av digital mobbing noe man ikke vil få frem i et spørreskjema. Dermed falt valget på kvalitativ metode med bruk av intervju. Det finnes forskjellige måter å gjennomføre intervjuer, og i denne oppgaven har jeg valgt å ta i bruk strukturert intervju hvor både spørsmålene og rekkefølgen er allerede bestemt. Selv om intervjuet er organisert og fastlagt, vil derimot informantene få muligheten til å svare åpent og med egne ord. I tillegg vil spørsmålene til intervjuet være systematisert som vil si at informantene vil få de samme spørsmålene (Christoffersen & Johannessen, 2012, s.79). Ulempen med standardiserte spørsmål er at det blir mindre fleksibelt da jeg ikke får mulighet til å tilpasse dem til hver enkelt informant. Likevel ser jeg på denne metoden som enklere for å kunne tolke og sammenligne besvarelsene på en grundig måte. Jeg mener derfor at strukturert intervju med standardiserte spørsmål er hensiktsmessig i denne oppgaven.

3.4 Utvalg av informanter

I undersøkelsen valgte jeg å intervju to lærere på mellomtrinnet. Valget på å holde seg til bare to informanter er basert på en helhetsvurdering av tid og antall spørsmål i intervjuguide, samt at det skaper mer rom for arbeide mer grundig og dypere med besvarelsene. Informantene er i tillegg valgt på grunnlag av strategisk utvelgelse som Christoffersen og Johannessen (2012, s.50) forklarer som nødvendig for å kunne få samlet nødvendige data. Jeg bestemte meg for eksempel å velge ut informanter som hadde klasser hvor flertallet var aktive på sosiale medier og hvor det hadde oppstått situasjoner som kunne regnes som digital mobbing. En av informantene er en 34 år gammel mannlig lærer på 5.trinn, som har jobbet som lærer siden 2011. Den andre informanten i undersøkelsen er en kvinnelig 43 år gammel lærer på 6.trinn, som har jobbet som lærer siden 2001. Med en yngre lærer som har vært i læreryrket i 8 år, og en lærer som har vært i yrket i 18 år, samt at de befinner seg på ulike alderstrinn, mener jeg at det kan få frem varierende og interessante besvarelser da vil ha forskjellige erfaringer og arbeidsmetoder når det kommer til det forebyggende arbeidet.

3.5 Gjennomførelse av intervju

Når den kvalitative intervjuguide skulle formes, var det nødvendig å tenke nøye gjennom hvilke spørsmål som skulle stilles med tanke på problemstillingen. Når jeg sa meg fornøyd med spørsmålene, avtalte jeg tid med informantene hvor tidspunktet ble i lærernes arbeidstid, noe de ikke så på som et problem. Jeg bestemte meg for å stille informantene uformelle spørsmål i starten, slik at de ble komfortable med meg som intervjuer og selve situasjonen. Deretter presenterte jeg meg selv og formålet med intervjuet før jeg gikk videre til hoveddelen med nøkkelspørsmålene mine. Til slutt ble informantene spurt om de hadde noe mer å tilføye til intervjuet som jeg ikke hadde nevnt, eller som de følte manglet. Begge intervjuene gikk som forventet uten noen komplikasjoner når det kom til selve lydopptaket, spørsmål eller tid. Informantene hadde interessante tanker og gode begrunnelser når det kom til besvarelsene. Til tider kunne de bli så engasjert i intervjuet at de glemte hva spørsmålet var, noe jeg ikke så på som et problem, men heller som positivt da det kan bety at det ble spilt spørsmål som var relevante og fanget deres oppmerksomhet.

3.6 Transkribering og analyse

Etter et intervju må innsamlet data dokumenteres og transkriberes før man kan gå videre med analysen (Christoffersen og Johannessen, 2012, s.85). Når jeg var ferdig med å transkribere intervjuene, satt jeg igjen med 15 sider med råmateriale hvor jeg bestemte meg for å undersøke de ulike besvarelsene, og hva jeg så på som de viktigste temaene fra intervjuet med tanke på problemstillingen min. Dette medførte at jeg også satt igjen med data som ikke lenger ble relevant for problemstillingen, men som likevel har vært nyttig og lærerikt for meg som lærerstudent. Deretter lagde jeg oppsummeringer på hva informantene sa til de utvalgte temaene, og sitater som kunne illustrere hva informanten mente. Med bruk av sitater var det viktig å huske på at de skulle være ordrett fra hvordan det ble sagt i intervjuet, men at det fortsatt var anonymisert. I prosessen bestemte jeg meg for å ta i bruk tematisk analyse som er en metode for å kunne analysere samt identifisere ulike mønstre innenfor data (Braun & Clarke, 2006, s.79). Årsaken er fordi jeg så på det som mer oversiktlig og systematisk hvis jeg organiserte og grupperte de utvalgte temaene i egne dokumenter med bruk av fargekoder og alias, for og så kunne sammenligne likheter og ulikheter mellom informantenes besvarelser. Til slutt satt jeg igjen med fem hovedkategorier som jeg følte svarte på problemstillingen min samt fikk frem interessante tolkninger. Kategoriene består av: **1) Hva er digital mobbing, 2) Forskjellene mellom ulike typer mobbing, 3) Kompetanse i digital mobbing, 4) Forebyggende tiltak i klasserommet, 5) Forebygging i samarbeid med foreldre**

3.7 Etiske aspekter ved kvalitativ metode

3.7.1 Moralsk intervju

Når det skal bli tatt i bruk intervju i egen forskning, har man tidligere måtte undersøke og vurdere om innsamlet informasjon er meldepliktig eller ei (Christoffersen & Johannesen, 2012, s. 43). På grunn av den nye personvernregelen som tredde i kraft 20. juli 2018, er meldeplikten fjernet og erstattet med at behandlingsansvarlige selv må vurdere om bruk samt innhenting av personopplysningene er godkjent (Regjeringen, 2018). Personopplysninger vil si alle opplysninger og vurderinger som kan identifisere og kan knyttes til enkeltpersoner. Videre må en søke hos Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS (NSD) om tillatelse for å gjennomføre undersøkelsen. Med tanke på at jeg valgte å bruke anonymt intervju med bruk av lydopptak, måtte prosjektet mitt meldes inn, fordi det måtte hentes inn aktivt samtykke fra informantene ved bruk av signatur (Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste, 2018). Informantene fikk i forkant av intervjuet et informasjonsskriv (vedlegg 1) da man er pliktet til å informere vedkommende som en skal innhente opplysninger fra. Skrivet forklarte formålet med prosjektet, hva det ville innebære å være med i intervjuet, og hvordan type spørsmål det ville bli stilt. Det ble presisert de ulike rettighetene man har slik som bevaring av deres anonymitet, hvor det som ble sagt ikke kunne bli brukt mot dem i senere tid. All informasjon ble for eksempel oppbevart på egen passordbeskyttet datamaskin, i tillegg til et eget alias til alle som ble referert i intervjuet. L1 og L2 (Lærer 1 og lærer 2) ble brukt for lærerne og «I» for meg selv som intervjuer. Videre ble det beskrevet hvordan intervjuet var frivillig og at man når som helst kunne trekke tilbake det som ble sagt, eventuelt hele deres deltagelse. Til slutt tok skrivet for seg hvordan alt av intervjumateriale ville bli slettet etter endt prosjekt. Etter at informasjonsskrivet var lest og forklart, fikk vedkommende et samtykkeskjema (vedlegg 2) hvor man kunne velge å gi samtykke til å delta, og tillatelse til å bruke opplysningene i bacheloren min. Dette står i tråd med kriteriene for det etiske og juridiske ansvaret man har som forsker.

3.7.2 Reliabilitet og validitet

I forskning er det viktig å undersøke kvaliteten bak forskningen er, gjennom dens reliabilitet og validitet. Med *reliabilitet* analyserer man hvor pålitelig og troverdig den innsamlet data er, gjennom å se på hvordan type data som brukes, hvilken metode man tar i bruk samt bearbeiding av data (Christoffersen & Johannesen, 2012, s.23). For å sikre høy reliabilitet, kan man for eksempel undersøke om andre forskere gjennom samme prosedyre og materiale kommer frem

til det samme resultatet, eller undersøke min egen relabilitet gjennom tolkning av transkribering. Jeg bestemte meg for å fokusere på sistnevnte eksempel og så på det som svært viktig at de tolkninger og transkriberinger som ble gjort av det strukturerte intervjuet, var tilnærmet identisk det informantene prøvde å formidle. For å sikre at relabiliteten var høy, valgte jeg derfor å tilby informantene den ferdige transkripsjonen, slik at de fikk muligheten til å kunne bedømme om den stemte overens med deres besvarelser. Begrepet *validitet* handler derimot om at man ikke undersøker noe annet enn akkurat det man har som formål å undersøke (Thurén, 2009, s. 32). Med tanke på at problemstillingen min omhandler lærere og deres arbeid med forebygging av digital mobbing, falt dermed valget på informanter hos lærere i grunnskolen, og et krav om at de skulle ha kunnskap innenfor feltet mobbing. Gjennom prosessen var jeg klar over at mine to informanter ikke ville kunne representere realiteten da svarene deres ikke kan stå for alle lærere, samt det faktum at det informantene fortalte nødvendigvis ikke ville stemme overens med hvordan de handler i praksis, som igjen kan påvirke oppgavens validitet. Derimot hadde informantene mine ulike erfaringer og tanker, hvor jeg følte at deres besvarelser om hvordan de forebygger var aktuelle i sammenheng med problemstillingen min.

4.0 Presentasjon av funn

I dette kapittelet vil jeg presentere de mest relevante funnene mine fra empirien, som jeg har valgt å dele de inn i fem hovedkategorier, bestående av **1) Hva er digital mobbing, 2) Forskjellene mellom ulike typer mobbing, 3) Kompetanse i digital mobbing, 4) Forebyggende tiltak i klasserommet, 5) Forebygging i samarbeid med foreldre.** Hver kategori vil bli presentert og analysert hver for seg, hvor funnene deretter vil bli tolket og drøftet.

4.1 Hva er digital mobbing?

Informant L1 forklarte digital mobbing som ulike måter å såre en annen person på nett. L1 ga deretter eksempler som å sende stygge ting til eller om andre på arenaer som Snapchat og Instagram, skrive anonyme meldinger til hverandre på appen «Tellonym», samt å ekskludere noen på internettet. L2 svarte at digital mobbing innebærer for eksempel å skrive vonde kommentarer på bilder på sosiale medier, men at det også i stor grad kan handle om å utestenge noen på nett. Med dette mener L2 at barn for eksempel lager gruppechater hvor de bevisst utelater noen, eller at de avtaler seg imellom å ikke like bilder til den aktuelle eleven. Dette er også som regel elever som man oppfatter som snille og gode, men som bak skjermen driver med skjult mobbing.

Informantene ble deretter spurt om hvor alvorlig de mener digital mobbing er på skolen. L1 svarte at digital mobbing er bekymringsfullt, men at det ikke har eskalert fordi det nå finnes flere plattformer å gjøre det på enn før. L2 responderte med at nettmobbing er et svært alvorlig problem fordi dagens elever stadig må gå rundt i hverdagen og bekymre seg for hva som foregår på sosiale medier.

4.2 Forskjellene mellom ulike typer mobbing

Når det ble spurt hva informantene mente var de største forskjellene mellom tradisjonell mobbing og digital mobbing, forklarte begge at de først og fremst forbinder tradisjonell mobbing med en konflikt i skoletiden hvor en elev blir skadet fysisk, eller for eksempel gjennom vonde ord. Ved digital mobbing svarte L1 at en vesentlig forskjell fra den tradisjonelle er at den er enklere å oppdage fordi man kan få tak i samtaler på chattelogg eller et skjermbilde av hva noen har sagt eller gjort, istedenfor å måtte drive mye etterforskning i skolegården for å finne ut hvem som har gjort hva. L2 sitt svar var derimot at den digitale mobbingen skiller seg ut fra den tradisjonelle ved at den er mye mer skjult og at det ikke er like enkelt å få tak i bevis på hvem som har gjort hva, fordi hva elever skriver til hverandre på for eksempel appen «Snapchat», kan forsvinne om man ikke lagrer samtalen. L2 forklarte videre at utestenging som

man også kan finne i tradisjonell mobbing, er verre når det er digitalt fordi det kan oppstå at eleven som blir utestengt ikke har bevis på at det skjer eller klarer å sette ord på det.

4.3 Forebygging av digital mobbing

I dette delkapittelet vil jeg presentere noen av funnene min som går på hva informantene mener om utvikling av kompetanse i forebygging av digital mobbing, deretter vil jeg gå inn på hvordan forebyggingen foregår på et klassenivå, -individnivå og i samarbeid med hjemmet.

4.3.1 Kompetanse i digital mobbing

Når informantene ble spurt om hvordan skolen deres arbeider med å gi kompetanse i forebygging av digital mobbing, forklarte L1 at de har utviklet ulike tiltaksplaner om noe skulle oppstå. I tillegg har de hatt fagdager hvor de går gjennom forebyggende arbeid mot mobbing. L1 sa at når disse fagdage derimot handler om mobbing som foregår digitalt, er inntrykket at de eldre lærerne blir svært bekymret og skeptisk til fenomenet og vet ikke hvordan de skal forholde seg til det. Til dette mener informanten at lærere, spesielt de eldre ikke må se på den digitale arenaen som skummelt og noe de ikke kan ta stilling til fordi de ikke forstår hvordan det fungerer. Årsaken er fordi L1 mener at digital mobbing kan forebygges på lik linje som hvilken som helst form for mobbing, gjennom for eksempel god klasseledelse. Informant L2 fortalte at skolen deres er Olweus-sertifisert som er et tiltaksprogram for skolen og lærere til å kunne hjelpe dem med å for eksempel forebygge mobbing, hvor informanten fortalte at programmet har til en viss grad gitt dem kompetanse i digital mobbing. Skolen har også hatt møter hvor de skal lære om hvordan å forebygge og håndtere, samt gjennomgang av tiltaksplaner. Likevel mener L2 at dette ikke er nok og kom med kommentaren:

L2: «Vi har jo kanskje vært innom det litt og vi har jo selvfølgelig litt erfaringer etter hvert. Men jeg tenker at alle skoler burde hatt en terapeut og en rådgiver, altså burde hatt folk som faktisk kunne hjelpe skikkelig når det oppstår noe eller med det forebyggende».

Her forteller informanten at det ikke er nok å bare å ha samtaler om forebyggende arbeid samt ta i bruk egne erfaringer som ressurs. Det burde i tillegg være en profesjonell på hver og en skole som kunne hjelpe til og gi lærerne god nok opplæring når det kommer til digital mobbing.

4.3.2 Forebyggende tiltak på et klassenivå, - og individnivå

For å forebygge digital mobbing i klassen, svarte L1 at det handler som sagt om å skape et godt, sosialt og trygt klassemiljø. Han forklarer at ett av tiltakene for å oppnå dette, er følgende:

L1: *«Vi har for eksempel opprettet en sånn vennegruppe, der jeg har satt sammen grupper litt på tvers av de naturlige konstruksjonene, der hver 14. dag tar den ene med seg resten av grupped medlemmene hjem og baker en kake, ser en film eller går en tur».*

Dette har L1 gjort for å gi dem som ikke har pleid å være med hverandre eller er i ulike vennegjenger, en mulighet til å bli bedre kjente med hverandre samt skape nye vennskap. Videre snakket L1 om å se på en serie med navnet «Lik meg» som et forebyggende tiltak, hvor man får et innsyn i vennskap, utestenging på nett og tilhørighet. Informant L2 nevnte også at deres klasse har sett serien «Lik meg», hvor de videre har arbeidet med refleksjonsoppgaver tilknyttet hver episode. Dette har blitt gjort ved å la elevene tenkeskrive til spørsmål om hva de synes om episodene, hvorfor ulike hendelser på nett oppstår i serien, forskjell på god og dårlig oppførsel blant karakterene, i tillegg til hva de selv kunne gjort i lignende situasjoner for å hjelpe. L2 beskrev elevene som svært reflekterende når de jobbet med serien hvor samtlige også kjente seg igjen i de ulike problemstillingene. En annen metode som L2 har tatt i bruk når det kommer til refleksjonsoppgavene, er å la elevene skrive sine refleksjoner innpå et nettbasert dokument som er åpent for hele klassen, hvor informanten har prøvd å bevisstgjøre elevene om at det man skriver på nett, kan andre se. Videre har de arbeidet med å gi respons til svarene som kom frem i dokumentet på en respekterende måte. Dette begrunner L2 med at det er noe som øves på fordi det er det elevene driver med på sosiale medier, som igjen kan forebygge digital mobbing.

Når det ble spurt om hvordan informantene arbeider med forebyggende tiltak på et individnivå, svarte begge at det handler om å ha gode samtaler med hver enkelt elev. Samtalene kan dreie seg om alt fra hverdagslige temaer, til å bevisstgjøre dem på hva som er riktig oppførsel på nett, og hva som ikke er greit. L1 forklarte at flertallet i klassen hans har Snapchat, som medførte til at han etter hvert bestemte seg for å skape en klassegruppe på appen hvor han og elevene kan sende meldinger og bilder til hverandre. L1 beskrev gruppen som en gylden mulighet til å bli bedre kjent med hver og en av elevene sine, i tillegg til å kunne følge med på de sier til hverandre. Det har for eksempel vist seg at noen av dem til tider kommer med uhyggelige kommentarer til medelevene, som ikke har blitt oppfattet som mobbing men likevel ikke akseptabelt. Informanten forteller videre at han dermed kunne prate med den eleven det gjaldt

og forklare hvorfor dette ikke er greit, som igjen kunne forebygge mot at det eskalerte videre og eventuelt utviklet seg til digital mobbing.

4.3.3 Forebygging i samarbeid med foreldre

Begge informantene var enige i at om det skal kunne forebygges mot digital mobbing på best mulig måte, er det nødvendig at foreldrene er med i samarbeidet. L1 oppfordrer for eksempel foreldre til å sjekke hvilke apper og media barna er på, i tillegg til om det er opprettet noen grupper som det kommuniseres gjennom. Informant L2 sier at det er mye elevene driver med på nettet som de ikke nødvendigvis har informasjon om, og at om de skal kunne hjelpe og være der for elevene er de avhengig av et godt samarbeid med foreldre. Informanten forklarer videre at når det kommer til det digitale, må de foresatte som informant L1 beskrev, holde seg oppdatert på hva elevene driver med slik at de kan informere lærerne. Det samme gjelder lærerne hvor L2 sa følgende:

«vi skriver nå ukebrev hjem hver fredag om hva vi gjør, hva som skjer, og om hvis noe oppstår, så skriver vi jo der, og da er det kanskje lettere for dem å svare når de får et sånt slikt ukentlig brev».

Sitatet viser at L2 er opptatt av samarbeidet mellom skole-hjem blir godt ivaretatt hvor det er viktig å kommunisere med hverandre gjennom et ukentlig skriv som holder foresatte oppdatert på elevene sitt liv. Til tross for ukentlige oppdateringer, mener L2 at det er ulike deler ved samarbeidet som kunne fungert bedre. For eksempel mener informanten at man bør ha et felles grunnlag når det kommer til verdier og regler til elevers bruk av internett og sosiale medier. L2 fortalte at hun har et stort ønske i å skjerpe inn aldersgrensen på ulike forum som elevene er på, men at det får man nesten ingen aksept for fordi få foreldre følger med på at barna deres holder seg til de gitte aldersgrensene på nett. L2 mener at om det hadde kommet til en enighet om å holde seg til dette, så kunne dette vært en forebyggende faktor for digital mobbing.

5.0 Drøfting

5.1 Hva er digital mobbing?

Når informantene ble spurt om hva de lå i begrepet digital mobbing forklarte begge at det innebærer å såre den andre parten ved å sende stygge kommentarer eller meldinger til den som blir mobbet eller til hele offentligheten gjennom arenaer som Snapchat og Instagram. Dette står i samsvar med Samnøen sin beskrivelse av fenomenet digital mobbing hvor han uttrykker det som: «Uansett handling eller oppførsel utført av én eller flere gjennom digitale medier, som gjentagende kommuniserer hatefulle eller fiendtlige meldinger, til hensikt for å plage eventuelt skade den andre parten» (2014, s.53). Informantene sa seg også enig i at digital mobbing handlet om å utestenge eller ekskludere noen bevisst over nettet ved å ikke la de være med i grupper på sosiale medier. Samnøen sin definisjon har ikke tatt til høyde for fenomenet utelukking, men det har derimot Olweus (1992, s. 17) gjort i sin definisjon av tradisjonell mobbing som innebærer negative handlinger rettet mot en for å bevisst såre, som for eksempel kan være utestenging. Dette viser at de tradisjonelle formene for mobbing også kan eksistere i den digitale med unntak av at det oppstår over nett og ikke fysisk.

5.2 Forskjeller mellom ulike typer mobbing

Når informantene ble spurt om hva de så på som de største forskjellene mellom tradisjonell mobbing og digital mobbing, svarte L1 at en av forskjellene lå i at det er enklere å oppdage den digitale fordi man kan få tak i logger fra samtaler eller skjermbilde av hva noen har sagt eller lagt ut. Informantens uttalelser står dermed ikke i tråd med teorien til Staksrud hvor hun forklarer at digital mobbing ofte kan være mindre synlig for voksne på grunn av begrenset tilgang til hva elevene gjør på sosiale medier (2013, s. 52). Et annet vesentlig punkt som viser til hvordan nettmobbing kan være vanskeligere å oppdage, er at den kan skje anonymt gjennom falske profiler, skjult nummer eller ved å mobbe gjennom en annen persons profil (Samnøen, 2015, s.44). Årsaken til at L1 ser på digital mobbing som mer synlig enn skjult, kan være fordi han i større grad er mer involvert i elevenes bruk av internett og at han som tidligere nevnt i analysen, selv deltar i klassechater med elevene hvor han har en større mulighet til å oppdage konflikter samt stoppe dem. Informant L2 sin besvarelse står derimot i tråd med teorien til Samnøen og Staksrud, hvor hun mener at digital mobbing er vanskeligere å oppdage enn ved den tradisjonelle på grunn av manglende bevis på hva som har blitt sagt eller gjort. Dette kan være fordi informanten ikke er like involvert som for eksempel informant L1 i de ulike

forumene og chatene som elevene bruker, og kan dermed ikke få bevis hvis ikke det lagres og vises direkte til de voksne.

5.3 Forebygging av digital mobbing

5.3.1 Kompetanse i digital mobbing

Begge informantene forklarte at de har arbeidet med å få god nok kompetanse i digital mobbing gjennom tiltaksplaner som er gjeldende for hele skolen. L1 nevnte også at det ble arrangert fagdager for å lære om den digitale verden og forebygging av mobbing som oppstår på nett. Til tross for at fagdage skal gi lærere mer kompetanse i feltet, mente L1 at spesielt de eldre er skeptisk og blir usikker på seg selv og hvordan de skal forholde seg til dette fenomenet. L1 sin beskrivelse av engstelige lærere samsvarer med Li sitt studie av læreres forhold til digital mobbing hvor det kom frem at de ofte kan føle på en usikkerhet rundt hvordan de skal reagere og forebygge på dette området enn ved tradisjonell mobbing (2008). Løsningen til COST Almeida et.al, 2014, s.15) på dette problemet er å ha tydelige retningslinjer for hvordan å forebygge samt håndtere, spesielt ved å arbeide med hvordan å reagere, som kan skape god selvtillit og tro hos lærerne på dette feltet. Når informant L1 videre skulle forklare årsaken til at lærere ikke måtte være redd for digital mobbing, var det fordi all mobbing kunne forebygges på lik måte. Informantens utsagn stemmer ikke overens med Flack (referert i Olsen, 2012) sine tanker om at det er nødvendig med ulike kompetanse til ulike typer mobbing. Dette understreker hun med at de opptrer på forskjellige måter og at den samme kunnskapen man har til tradisjonell mobbing ikke er tilstrekkelig for den digitale. Til tross for at L1 sier seg uenig i utsagnet, bruker likevel informanten metoder som Snapchat for å forebygge digital mobbing, som igjen krever kompetanse i digitale ferdigheter. Det kan derfor virke som at informanten derimot mener at man kan bruke den kompetansen man har innenfor den digitale arenaen slik som han gjør, men at det ikke er nødvendig og at det finnes andre alternativer.

Når det gjelder informant L2 sine besvarelser til problemstillingen, samsvarer de med Flack sin oppfatning om spesifisert kompetanse til digital mobbing hvor hun forklarte dette som absolutt nødvendig. L2 forklarte for eksempel at lærerne på informantens skole er Olweus-sertifisert, som skal gi de ansatte gode nok kunnskaper innenfor digital mobbing til å kunne håndtere samt forebygge (Uni research helse, u.d). Likevel uttrykte L2 at et antimobbe-program og egne erfaringer ikke er nok i seg selv for å kunne forebygge digital mobbing på best mulig måte. Hun forklarte at det i tillegg burde være en profesjonell rådgiver på skolene som lærere kan gå til når det har oppstått et problem eller ved det forebyggende. Informant L1 sitt utsagn om en

hjelpende veileder på hver og en skole, kan være et tiltak som kan skape bedre forutsetninger for å redusere digital mobbing. Likevel bør man se seg kritisk til forslaget om formålet er at alt ansvar og kompetanse skal ligge hos en rådgiver enn hos selve lærerne. Her kan en trekke inn opplæringsloven som beskriver skolen og dens ansattes ansvar når det kommer til å skape et trygt skolemiljø for elevene gjennom for eksempel nulltoleranse for mobbing (1998, § 9 A-3). Opplæringsloven viser dermed at lærere er nødt til å ta stilling til alle former for mobbing til tross for at man kan føle på en manglende kompetanse, spesielt innenfor den digitale formen.

5.3.2 Forebyggende tiltak på et klassenivå, - og individnivå

Når det ble spurt om forebyggende tiltak i klasserommet nevnte begge informantene at de hadde tatt i bruk serien «Lik meg» fra NRK. Serien omhandler vennskap, tilhørighet og ulike situasjoner på nett som også fører til mobbing, som igjen kan gjøre elevene mer bevisst på sine valg på digitale arenaer. Dette samsvarer med hvordan film kan være en effektiv metode for å forebygge mobbing (Læringsmiljøsentret, 2017). Årsaken er fordi det kan få frem emosjonelle følelser som kan bidra til at elevene er mer bevisst på hvilke følger dårlig oppførsel, som mobbing på nett kan medføre. L2 forklarte at hun valgte å arbeide grundig med serien ved å lage refleksjonsoppgaver til hver og en episode om hvorfor de trodde situasjoner i serien oppstod, hva er greit og hva er ikke greit å gjøre på nett, samt hva de selv ville gjort. Til slutt ble oppgavene og besvarelsene diskutert i fellesskap. Informant L2 sine refleksjonsoppgaver støtter videre opp mot Læringsmiljøsentret sine tanker om viktigheten bak å samtale med elevene om de ulike problemstillingene man finner i filmen, samt diskutere konkrete tiltak til hva man kan gjøre dersom noe lignende oppstår i deres egen hverdag. Refleksjonsoppgavene til informanten kan også ses i samsvar med Samnøen (2014, s.81) sin teori om nettvett og at mobbesituasjoner kan unngås hvis de vet hvordan å oppføre seg på nett i tillegg til hvordan å hjelpe til om de oppdager at en elev blir mobbet digitalt. Til tross for viktigheten bak samtalen informantene har om digital mobbing i film og i praksis, bør det på den andre siden også oppstå samtaler om den digitale arenaens positive sider (Jørgensen, referert i Munthe, 2017). Konsekvensen er at elevene føler en trygghet og mer tillit til læren om han eller hun anerkjenner deres bruk til digitale media, og gjør det dermed enklere å fortelle læreren om det oppstår ubehagelige situasjoner på nett.

Ved tiltak på et individnivå i klasserommet fortalte begge informantene at de gode samtalen med elevene er viktig. L1 beskrev å skape en felles gruppe gjennom chatte og bildeappen

Snapchat, inkludert han som lærer, som en god metode for å bli bedre kjent med hver enkelt elev. Informanten forklarte at det også en gyllen mulighet for å få et innblikk hva elevene sender og skriver til hverandre, samt at man som lærer kan vise implisitt og eksplisitt god oppførsel på nett. Informantens forklaring av forebygging på individnivå stemmer godt overens med hva Hughes og Chen (referert i Havik, 2016) forteller om god klasseledelse gjennom støttende relasjoner og lærer som rollemodell for sosiale ferdigheter med tanke på oppførsel og behandling av andre. Dette vises for eksempel gjennom eksemplet til L1 hvor det viste seg at en elev kunne komme med negative og uhyggelige kommentarer til andre elever i Snapchat-gruppen, som informanten fikk oppdaget ved å være med i gruppen og kunne videre prate med den det gjaldt og forklare at slik oppførsel ikke er akseptabelt. Ved å ta tak i problemet med en gang den oppstod, kan det ha vært en forebyggende faktor for at konflikten ikke utviklet seg videre til å bli regnet som mobbing.

5.3.4 Forebygging i samarbeid med foreldre

Begge informantene var enig i at samarbeidet mellom skole-hjem er svært viktig og nødvendig for å kunne forebygge mobbing. Begge forklarte at en viktig grunn er at foreldre og lærere har forskjellige innblikk i elevenes digitale verden, hvor de gjennom god kommunikasjon kan gi hverandre informasjon og oppdateringer som gir dem en mulighet til å hjelpe, samt være der for elevene på best mulig måte. Dette samsvarer med det Samnøy (2015, s.12) og opplæringsloven (2006, § 20-1) sier om viktigheten bak et godt forhold mellom skole-hjem på grunn av deres ulike relasjoner til elevene, hvor de sammen kan gi elevene bedre forutsetninger. Gjennom for eksempel foreldresamtaler kan partene bli enige om felles verdier og normer når det kommer til elevenes bruk av nett og sosiale medier. Nordahl (2007, s.113) mener at det kan føre til at elevene føler seg trygg og en stabilitet da de voksne står samlet. Dette samsvarer med det informant L2 sier om hvor viktig det er å ha et felles grunnlag spesielt til aldersgrenser på hva elevene får være involvert i på nett. Likevel oppstår ikke dette i realiteten da flertallet av foreldrene ifølge L2 ikke følger opp på dette punktet. Hva som er grunnen til dette kan være flere, men mulige forklaringer kan for eksempel være fordi noen foreldre ikke forstår årsaken bak aldersgrensene til de digitale plattformene elevene er på, eller at de ikke har et forhold til sosiale medier. Om sistnevnte er tilfellet, forklarer Nordahl at det nødvendig at man tilpasser seg etter samfunnet for å kunne forstå og involvere seg i barnas hverdag (2007, s.112). Dette mener han videre er mulig da voksne er villig til å omstille seg og tilpasningsdyktige.

6.0 Konklusjon

I denne undersøkelsen har jeg forsøkt å svare på følgende problemstilling: *På hvilke måter kan lærere være med på å forebygge digital mobbing?*

Gjennom teori og empiri blir det bekreftet at digital mobbing er et problem i dagens skole og at det er viktig å fokusere på det forebyggende arbeidet. I det forebyggende arbeidet har det vært uenigheter om i hvilken grad differensiert kompetanse til digital mobbing har vært nødvendig, hvor det på den ene siden har blitt sett på med lite behov fordi det kan forebygges på lik linje som ved tradisjonell mobbing, og på den andre siden som svært viktig og med en absolutt om det skal forebygges. Til tross for motsetninger i kompetansefeltet, viser likevel funnene mine et samsvar i selve tiltakene som kan bli brukt på og utenfor skolen. Et godt, respekterende og positivt samarbeid mellom foreldre og hjemmet vil være nødvendig for å oppnå best mulige resultater i det forebyggende arbeidet. Årsaken er at de i fellesskap står de sterkere sammen til å hjelpe elevene i deres læring og utvikling. Likevel viser funnene mine at samarbeidet til tider ikke er like enkelt, og at det dermed har potensiale til å bli bedre på å sette mer fokus på samme mål og verdier.

I klasserommet har begge informantene tatt i bruk tv-serie og reflekterende samtaler som redskap da hendelser om digital mobbing blir mer realistisk for elevene gjennom film, i tillegg til at det kan skape emosjonelle følelser, gjøre dem bevisst på hvor alvorlig fenomenet kan være, samt forhindre dem i å mobbe digitalt. I tillegg til forebygging i fellesskap, er det like nødvendig å gjøre det på et individnivå hvor de gode samtalene kan skape trygge og positive relasjoner mellom lærer og elev. Samtalene kan forekomme ansikt til ansikt eller gjennom ulike digitale forum slik som Snapchat, og kan omhandle alt fra hverdagslige samtaler til å vise god oppførsel på nett, samt sette grenser til hva som ikke er akseptabelt. Til tross for at nettmobbing oppstår gjennom digitale medier, viser likevel tiltakene som tv-serie og chatte-forum at forebygging kan skje gjennom samme media.

Det er videre viktig å påpeke at de tiltakene som har kommet frem i denne undersøkelsen, er bare noen få av flere muligheter som kan tas i bruk i det forebyggende arbeidet. På tross av at oppgaven er subjektiv hvor mine to informanter ikke kan representere alle lærere og hvordan de arbeider, er det likevel mulig å få et innblikk og en forståelse for viktigheten bak forebygging av digital mobbing. For å få en bedre og dypere innsikt i temaet, ville det i videre forskning vært interessant å undersøke flere tiltak, samt observert hvordan de fungerte i praksis. Det kunne

også vært lærerikt å intervju elever om hva de tenker om temaet digital mobbing, og deres inntrykk av læreres forebyggende arbeid i å forhindre at det oppstår

Litteraturliste:

- Almeida, A., Berne, S., Cross, D., Deboutte, G., Fandrem, H., Fulop, M., . . . Välimäki, M. (2014). Retningslinjer for å forebygge digital mobbing i skolemiljøet. Hentet fra: <https://laringsmiljosenteret.uis.no/getfile.php/13152254/L%C3%A6ringsmilj%C3%B8senteret/Pdf/Mobbing/Mobbing-veileder.pdf>
- Braun, V. & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3, 77-101. Hentet fra: <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>
- Christoffersen, L., & Johannessen, A. (2012) *Forskningsmetoder for lærerutdanningene*. Oslo: Abstrakt forlag
- De nasjonale forskningsetiske komiteene (2010,15.januar). Kvalitative og kvantitative forskningsmetoder – likheter og forskjeller. Hentet fra: <https://www.etikkom.no/forskningsetiske-retningslinjer/medisin-og-helse/kvalitativ-forskning/1-kvalitative-og-quantitative-forskningsmetoder--likheter-og-forskjeller/>
- Eng, H., & Martinussen, M. (2010,30.juni). Zero. Hentet fra: https://ungsinn.no/post_tiltak/zero/
- Forskrift i opplæringslova (2006). Foreldresamarbeid i grunnskolen og vidaregåande opplæring. Hentet fra: <https://lovdata.no/forskrift/2006-06-23-724>
- Görzig, A. (2011). *Who bullies and who is bullied online?: a study of 9-16 year old internet users in 25 European countries*. EU Kids Online. Hentet fra: <http://eprints.lse.ac.uk/39601>
- Grenness, T. (2012). *Kan du vite om noe er sant? Veiviser i forsknings- og utredningsarbeid for studenter*. Oslo: Cappelen Damm
- Havik, T. (2016, 7.november) Læreren og elevens vennskap. Hentet fra: <https://laringsmiljosenteret.uis.no/skole/klasseledelse/relasjoner/lareren-og-elevenes-vennskap-article116110-21049.html>
- Hjelp til hjelp (2017, 16.februar). *Mobbing – Si nei til nettmobbing* (Videoklipp). Hentet fra: <https://www.hjelptilhjelp.no/video/si-nei-til-nettmobbing-norsk>

- Jahnsen, H. (2015,10.mars). Rektors rolle i arbeidet mot mobbing. Hentet fra:
<https://laringsmiljosenteret.uis.no/skole/mobbing/forebygge-mobbing/rektors-rolle-i-arbeidet-mot-mobbing-article115892-21054.html>
- Li, Q., (2008). Cyberbullying in schools: An examination of preservice teachers' perception. *Canadian Journal of Learning and Technology*, 34, 75-90
<https://10.21432/T2DK5G>
- Læringsmiljøsentret (2015, 17.mars) Digital mobbing kan føre til angstsymptomer. Hentet fra: <https://laringsmiljosenteret.uis.no/skole/mobbing/konsekvenser-av-mobbing/digital-mobbing-kan-fore-til-angstsymptomer-article114803-21058.html>
- Læringsmiljøsentret (2017, 9. november). En mobbehistorie – refleksjonsoppgaver for elever, foreldre og ansatte på skolen. Hentet fra:
<https://laringsmiljosenteret.uis.no/skole/mobbing/filmer-boker-og-verktoy/filmer-med-refleksjonsoppgaver/en-mobbehistorie-refleksjonsoppgaver-for-elever-foreldre-og-ansatte-pa-skolen-article120073-21417.html>
- Læringsmiljøsentret (2019, 15.mai). Bry deg! Sammen mot mobbing. Hentet fra:
<https://laringsmiljosenteret.uis.no/forsknings-og-utviklingsprosjekter/laringsmiljo/bry-deg/kort-om-bry-deg/?s=25746>
- Medietilsynet (2016). *Barn og medier-undersøkelsen. 9-16 åringers bruk og opplevelse av medier*. Hentet fra: https://www.medietilsynet.no/globalassets/publikasjoner/barn-og-medier-undersokelser/2016_barnogmedier.pdf
- Medietilsynet (2018). *Barn og medier-undersøkelsen 2018. 9-18 åringers bruk og opplevelse av medier*. Hentet fra:
<https://www.medietilsynet.no/globalassets/publikasjoner/barn-og-medier-undersokelser/2018-barn-og-medier>
- Munthe, K. (2017, 21.mars). Engasjerte voksne kan forebygge at barn blir mobbet på nett. Hentet fra: <https://www.barnevakten.no/engasjerte-voksne-kan-forebygge-at-barn-blir-mobbet-pa-nett/>
- Nordahl, T. (2007). *Hjem og skole – Hvordan skape et bedre samarbeid?* Oslo: Universitetsforlaget
- Norsk senter for forskningsdata (2018, 31.august). Samtykke. Hentet fra:
<https://nsd.no/personvernombud/hjelp/samtykke.html>
- Olsen, B.O. (2012,28.februar). Lett å mobbe digitalt. Hentet fra:
<https://laringsmiljosenteret.uis.no/skole/mobbing/siste-nytt-om-mobbing/lett-a-mobbe-digitalt-article119190-21245.html>
- Olweus, D. (1992). *Mobbing i skolen: Hva vi vet og hva vi kan gjøre* (1.utg). Oslo: Universitetsforlaget

Opplæringslova (1998). Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (LOV-1998-07-17-61). Hentet fra: <https://lovdata.no/lov/1998-07-17-61>

Redd barna (u.d) Nettvettregler. Hentet 22.03.19, fra: <https://www.reddbarna.no/vaart-arbeid/barn-i-norge/nettvett/materiell-og-aktiviteter/aktiviteter/nettvettregler>

Regjeringen (2018, 13.september) Ny personopplysningslov. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/tema/statlig-forvaltning/personvern/ny-personopplysningslov/id2340094/>

Riiser, V. (2017, 17. November). Nye bestemmelser i Opplæringsloven kapittel 9 A. Hentet fra: <https://www.utdanningsforbundet.no/lonn-og-arbeidsvilkar/sporsmal-og-svar/artikler-lov-og-rett/lov-og-rett-artikler/20172/nye-bestemmelser-i-opplaringsloven-kapittel-9-a/>

Roland, P. (2017, 17.oktober). Klasseledelse og den viktige relasjonen mellom lærer og elev. Hentet fra: <https://laringsmiljosenteret.uis.no/skole/klasseledelse/relasjoner/klasseledelse-og-den-viktige-relasjonen-mellom-larer-og-elev-article120627-21049.html>

Samnøen, Ø. (2014) *Mobbing på digitale arenaer*. Oslo: Cappelen Damm

Samnøy, S. (2015) *På samme lag – Samarbeid mellom hjem og skole*. Oslo: Gyldendal

Staksrud, E. (2013) *Digital mobbing. Hvem, hvor, hvordan og hvorfor – og hva kan voksne gjøre?* Oslo: Kommuneforlaget

Smith, P., Mahdavi, J., Carvalho, M., Fisher, S., Russell, S., & Tippett, N. (2008). Cyberbullying: its nature and impact in secondary school pupils. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 49:4, 376-385. <https://doi.org/10.1111/j.1469-7610.2007.01846.x>

Stop bullying (2018, 30. juli) Consequences of bullying. Hentet fra: <https://www.stopbullying.gov/research-resources/consequences-of-bullying/index.html>

Thurén, T. (2009) *Vitenskapsteori for nybegynnere*. Oslo: Gyldendal

Uni Research (u.d) Olweusprogrammet mot mobbing og antisosial atferd i skolen. Hentet fra: https://uni.no/media/manual_upload/Informasjon_om_Olweusprogrammet.pdf

Vaaland, G.S. (2015,18.mars) Klasseledelse og mobbing. Hentet fra:
<https://laringsmiljosenteret.uis.no/skole/klasseledelse/hva-er-klasseledelse/klasseledelse-og-mobbing-article117116-21296.html>

Wendelborg, C. (2019) *Mobbing og arbeidsro i skolen. Analyse av elevundersøkelsen 2018/2019*. Hentet fra: https://www.udir.no/globalassets/filer/tall-og-forskning/rapporter/2019/mobbing-og-arbeidsro-i-skolen-elevundersokelsen-2018_19.pdf

Vil du delta i forskningsprosjektet

” Digital mobbing i dagens skole”?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å undersøke hvordan lærere arbeider med å forebygge digital mobbing blant elever. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

I denne oppgaven har jeg lyst til å undersøke mobbingen som foregår i skolen, med utgangspunkt i det som skjer i den digitale verden. Årsaken til at jeg har valgt akkurat dette temaet, er fordi det stadig oppstår mer mobbing «bak skjermen» som gjør det enklere å drive krenking og uttrykke hatefulle kommentarer uten å bli oppdaget. Det kan for eksempel foregå på sosiale medier som Instagram, Snapchat, YouTube, Twitter eller på ulike forum som Jodel eller egne skoleforum. Jeg synes selv dette er utrolig trist og et problem som må håndteres godt før det eskalerer videre, og synes derfor det kan være interessant å forske på den digitale mobbingen som foregår i grunnskolen. Formålet blir dermed å undersøke hvilke erfaringer lærere har med nettmobbing, samt hva de tenker kan bli gjort for å forebygge slike hendelser og situasjoner på best mulig måte, slik at elevene får en trygg hverdag.

Forskningen skal bli brukt til egen bacheloroppgave, hvor jeg vil undersøke følgende problemstilling: «På hvilken måter kan lærere være med på å forebygge digital mobbing?»

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Høgskolen på Vestlandet, er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Da prosjektet mitt går utpå å forske hvordan lærere kan være med på å forebygge digital mobbing, synes jeg det kunne være interessant å intervju deg som praksislærer. Lærer fra tidligere praksis, samt andre lærere vil også bli intervjuet for å få undersøkt og sammenligne ulike besvarelser.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å delta i prosjektet, innebærer det at du blir intervjuet av meg med fastlagte spørsmål, tema og rekkefølge. Det vil ta deg ca. 40 minutter. Intervjuet inneholder spørsmål om hva du forbinder

med digital nettmobbing og hvordan denne type mobbing kan bli forebygget på ulike nivåer i skolen. Dine svar fra intervjuet blir registrert ved hjelp av lydopptak.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger om deg vil da bli anonymisert. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

- Navnet og kontaktopplysningene dine vil jeg erstatte med en kode som lagres på egen navneliste adskilt fra øvrige data

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Prosjektet skal etter planen avsluttes 01.06.19, hvor dine personopplysninger og opptak vil bli slettet.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- få slettet personopplysninger om deg,
- få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet), og
- å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Høgskolen på Vestlandet har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Høgskolen på Vestlandet, hos veileder Dziuginta Baraldsnes
- Vårt personvernombud: personvernombud@hvl.no.
- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS, på epost (personverntjenester@nsd.no) eller telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Prosjektansvarlig
(Forsker/veileder)

Eventuelt student

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet *Digital mobbing i dagens skole* og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i et strukturert intervju med fastlagte spørsmål, i lys av kvalitativ metode
- At besvarelsene mine vil bli analysert og brukt i studentens bacheloroppgave

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet, ca. *01.06.19*

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

INTERVJUGUIDE

UFORMELL PRAT

- Før jeg starter lydopptaket, vil jeg sette av litt tid før intervjuet med uformell prat, for at informanten skal føle seg trygg og komfortabel

INNLEDNING (5 MIN)

- Presentere meg
- Fortelle kort om prosjektet, bacheloroppgaven og hva jeg kommer til å stille av spørsmål
- Si ca. hvor lang tid intervjuet vil ta
- Forklare at jeg skal bruke lydopptak ved intervjuet, samt at datamaterialet vil bli slettet etter prosjektet er avsluttet
- Garantere informanten om at deres anonymitet vil bli sikret
- Forklare informanten at om han/hun blir ukomfortabel eller vil avslutte intervjuet, har de all rett til det når som helst.

INNLEDENDE SPØRSMÅL (10 MIN)

Intervjuer: “ifølge COST (The European Cooperation in Science and Technology), blir det stadig mer vanlig at yngre brukere har tilgang til det digitale nettverket med bruk av datamaskiner og mobiler, både på skolen eller på fritid. Dette skaper nye utfordringer, slik som mobbing på nett”.

- **Hva forbinder du med begrepet *digital mobbing*?**
- **Hvor alvorlig er dette problemet i skolen?**
- **Hva vil du si er de største forskjellene mellom tradisjonell mobbing og digital mobbing?**

NØKKELSPØRSMÅL (20-25 MIN)

Intervjuer: «Tove Flack ved Nasjonalt senter for læringsmiljø og atferdsforskning, ved Universitetet ved Stavanger, mener at skolen trenger ulik kompetanse til ulike typer mobbing, slik som ved tradisjonell mobbing og digital mobbing».

- **Hva tenker du om dette?**
- **Hvordan arbeides det med å utvikle kompetanse hos lærerne om forebygging av digital mobbing?**
- **Hvordan arbeides det med å forebygge digital mobbing på et skolenivå?**
- **Hvordan arbeides det med å forebygge digital mobbing på et klassenivå?**
- **Hvordan arbeides det med å forebygge digital mobbing på et individnivå?**
- **Hvordan arbeides det med å forebygge digital mobbing i samarbeid med hjemmet?**
- **Har du noe forslag til å forbedre det forebyggende arbeidet mot digital mobbing – på nasjonalt., lokalt-, eller skolenivå?**

AVSLUTTENDE SPØRSMÅL (5 MIN)

- **Har du noen flere tanker rundt forebygging av digital mobbing?**
- **Er det noe mer du vil tilføye?**